

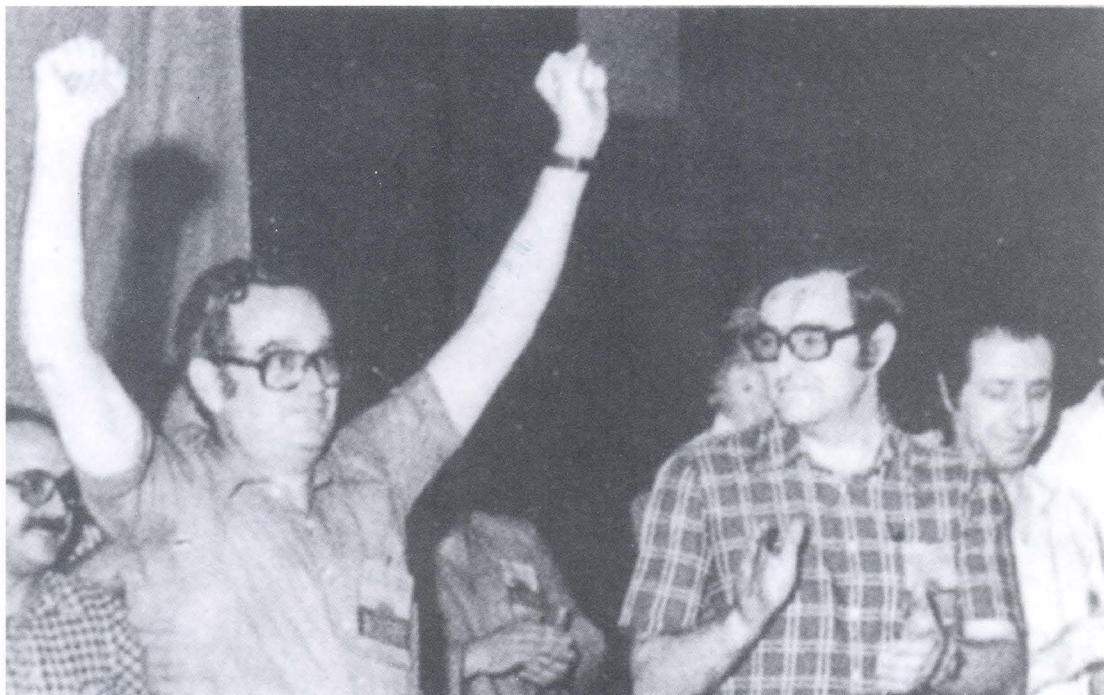

butlletí de l'arxiu històric

Nova època
Número 15 Abril 2008

Enguany fa trenta anys del Congrés d'Unitat Socialista que va donar lloc a l'actual Partit dels Socialistes de Catalunya. Celebrat a Barcelona els dies 15 i 16 de juliol de 1978, el Partit Socialista de Catalunya-Congrés, el Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament i la Federació Catalana del PSOE van arribar l'acord de fusionar-se en un nou partit que ara commemora el seu aniversari tot coincidint amb el seu onzè congrés. Reproduïm una selecció de fotografies i de documents que il·lustren aquell moment històric.

**Sala d'actes
Arxiu**

Hemeroteca

Biblioteca

**Servei de
consulta**

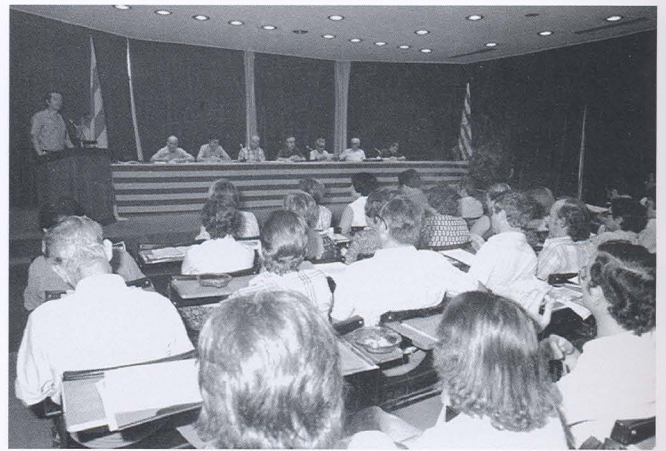
**Consultes per
telèfon, correu
ordinari i
electrònic**

**Servei de
reprografia**

**Horari
d'atenció al públic:**
Dilluns i dimarts de
16.15 a 19 h.
Dimecres i dijous
de 10 a 13 h.
El mes d'agost està
tancat per vacances.

Congrès d'Unitat Socialista. 30 anys.

PROTÒCOL D'UNITAT DE LA FEDERACIÓ SOCIALISTA DE CATALUNYA (PSOE), EL PARTIT SOCIALISTA DE CATALUNYA (CONGRÉS) I EL PARTIT SOCIALISTA DE CATALUNYA (REAGRUPAMENT) EN EL PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE)

- 1.- El PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE), és l'organització política dels Socialistes de Catalunya, resultat de la fusió de la Federació Socialista de Catalunya (PSOE), del Partit Socialista de Catalunya (Congrés) i el Partit Socialista de Catalunya (Regrupament). Afegirà a la seva denominació les sigles de les organitzacions preexistents, ben entès que el PSC (C) i el PSC (R) accepten les sigles úniques i comuns de PSC. Aquesta denominació solament podrà ser modificada pel seu Congrés
 - 2.- El PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) és un partit de classe i nacional que sorgeix de la voluntat constituent de les organitzacions socialistes de Catalunya i que en virtut de llur sobirania decideix la participació en organismes representatius i decisoris comuns amb el PSOE en la forma que s'explicita en aquest document.
 - 3.- El Congrés del PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) és l'òrgan suprem del Partit. La seva competència serà exclusiva per a establir la seva estructura interna, regular la seva disciplina, elaborar la seva línia política i el seu programa a Catalunya.
 - 4.- Per a definir conjuntament amb la resta dels socialistes de l'Estat els elements estratègics coincidents en la lluita de classes, el PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) enviarà els seus delegats, elegits directament per les estructures organitzatives de base, al Congrés Federal del PSOE perquè participin en les sessions, debats i resolucions que facin referència a les qüestions comuns de la lluita de classes a nivell de l'Estat.
L'aplicació a Catalunya de les resolucions preses per l'àmbit estatal serà realitzada pel PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE). El PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) tindrà plena sobirania en aquells àmbits de competència en que els socialistes de Catalunya propugnem per a l'organització política del nostre país, d'acord amb el marc constitucional aprovat en el seu programa pels socialistes de tot l'Estat.
 - 5.- Els membres del PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) candidats a la Comissió Executiva Federal seran presentats o en el seu cas referendats pel PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE), a través dels seus delegats presents en el Congrés Federal.
 - 6.- El PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) estarà representat en el Comitè Federal Socialista. Aquesta representació serà designada pel propi PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) i en funció del criteri de proporcionalitat en virtut del nombre d'afiliats.
 - 7.- Els membres del PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) que siguin assalariats hauran de militar sindicalment. L'opció sindical del PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) és la UGT.
 - 8.- El parlamentaris membres del PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) atendran respecte a la seva organització parlamentària a l'establert en l'acord de constitució del Grup Parlamentari Socialistes de Catalunya
 - 9.- El PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) aportarà als òrgans federals la quota que s'estableixi.
 - 10.- El PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) mantindrà relacions polítiques internacionals dins dels marcs decidits en el Congrés Federal del PSOE
 - 11.- El símbol del PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE) és el Puny i la Rosa.
En la documentació, correspondència, etc. del Partit s'utilitzarà el nom complet del Partit acompanyat del símbol.
En banderes, pancartes i on sigui necessària la utilització del nom reduït s'utilitzaran les sigles PSC (PSC-PSOE), sempre acompanyat de la Rosa i el Puny.
Es patrimoni del nou Partit tota la simbologia de les organitzacions que es fusionen.
- DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA.- Des del primer de maig del 1978, fins la data del Congrés d'Unificació tota la imatge pública del procés unitari farà sempre referència als noms complets o, en tot cas, a les sigles completes dels tres partits que protagonitzen la unitat

unitat socialista
força del poble

EL CONGRÉS
DE LA UNITAT
SOCIALISTA

FSC (PSOE) · PSC (C) · PSC (R)

PALAU DE CONGRESSOS (MONTJUÏC) · 15 I 16 DE JULIOL DEL 1978

unitat socialista
força del poble

PALAU DE CONGRESSOS DE MONTJUÏC

Diumenge, 16 juliol, a les 18'30

ACTE DE CLOENDA

INVITACIÓ

ESTATUTS I
DECLARACIÓ DE
CONSTITUCIÓ

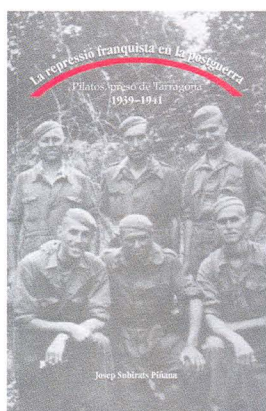

PARTIT DELS
SOCIALISTES DE
CATALUNYA (PSC-PSOE)

Catalanisme federalista de Miquel Iceta

Aquest llibre, que correspon al número quatre de la col·lecció *frc Llibres*, és un aplec d'articles i d'intervencions orals que l'autor va realitzar entre finals de l'any 2004 i setembre de 2007. En ells s'hi reflexiona i defensa la vigència del socialisme democràtic, catalanista i federalista. El volum conté un pròleg de José Montilla, President de la Generalitat de Catalunya.

La repressió franquista a la postguerra. Pilatos, presó de Tarragona 1939-1941 de Josep Subirats Piñana

La Fundació Josep Recasens de Reus ha editat recentment aquest volum que recull les vivències de Josep Subirats a la presó Pilatos de Tarragona després d'acabada la guerra civil. Es tracta de la tercera edició ampliada d'un llibre inicialment editat per la Fundación Pablo Iglesias, que aporta importants novetats respecte a aquell degut a l'accés que ara ha tingut l'autor als sumariíssims dels consells de guerra del franquisme que han estat desclassificats.

Endavant FEDERACIÓ
DEMOCRÀCIA
SOCIALISME

ORGAN DEL MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA

1945 - 1968

Endavant digital

Molt aviat estarà disponible a la nostra pagina web, dins de l'apartat de l'Arxiu Històric, la versió digital de la revista *Endavant* (1945-1968) del Moviment Socialista de Catalunya. Com ja vam donar notícia en el seu dia, l'any 2006 es va fer l'edició facsimil d'aquesta publicació periòdica, de la qual se'n va fer una tirada de 500 exemplars que es van distribuir a biblioteques, centres d'estudi i investigadors. Ara, amb la voluntat de posar a l'abast de tothom aquesta publicació històrica fonamental dins de la trajectòria del socialisme a Catalunya, hem decidit que la versió digitalitzada estigui disponible a la nostra pàgina d'internet per a poder ser consultada on-line. Amb aquest projecte donem un nou pas, tot aprofitant els avenços tecnològics, per fer difusió dels nostres fons documentals, alhora que del llegat que ens van transmetre aquells que van lluitar per les llibertats durant els anys del franquisme.

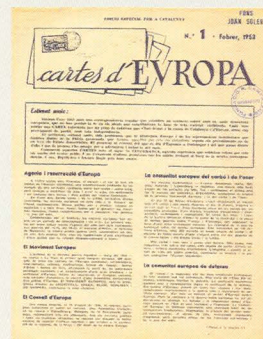

75è aniversari de la mort de Rafael Campalans

El proper dia nou de setembre es compliran 75 anys de la mort per accident a la platja de Torredembarra de Rafael Campalans l'any 1933. Des de la Fundació recordarem la seva figura amb la publicació d'un volum on es recullen els seus llibres i els principals articles polítics, fins ara dispersos, junt amb els seus discursos parlamentaris.

L'hemeroteca

Cartes d'Europa

L'any 1953 s'inicià l'edició d'aquesta publicació editada pel Consell Català del Moviment Europeu des de París i destinada a Catalunya. Es definien a si mateixos com "un grup de catalans demòcrates que pertanyen a diferents formacions polítiques i que treballen en el Moviment Europeu, a través del Consell Català, per una Europa unida sota el signe de la llibertat".

El Consell Català del Moviment Europeu s'havia constituït l'any 1949 a París. El seu secretariat estava integrat per Josep Rovira, Enric Adroher Gironella, Joan Sauret, Heribert Barrera, Josep Sans i Anton Cañellas.

Cartes d'Europa tenia una periodicitat mensual, i se'n van editar vint números i dos suplementes, entre el febrer de l'any 1953 i el març de 1956. Aquesta col·lecció es troba en el nostre Arxiu Històric (a excepció del número 16), procedent del fons documental Joan Soler.

Crèdits

Redacció:
Laura Durendes

Disseny:
Toni Viaplana

Impressió:
a.bís

Dipòsit legal:
B-13474-2001

ISSN:
1578-5718

FUNDACIÓ
RAFAEL CAMPALANS

Trafalgar, 12, entr. 1a
08010 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
www.fcampalans.cat
arxiu.historic@fcampalans.cat

Rafael Campalans: Socialisme, Democràcia, Catalunya.

Per Isidre Molas

Rafael Campalans és una de les personalitats més destacades del socialisme català del segle XX. Abans de la guerra civil de 1936-1939 a Catalunya el socialisme era un nucli reduït que vivia tenallat entre un potent moviment obrer antipolític d'arrel anarco-sindicalista i una ampla i dispersa opinió d'esquerra democràtica. Entremig se situaven els esforços per generar un partit obrer que fos un eix de la política catalana i el defensor de la democràcia i la justícia social, però no acabaren de superar l'estadi del doctrinarisme.

En aquest marc es desplegarà l'actuació de Rafael Campalans i Puig (Barcelona 21 d'octubre de 1887- Torredembarra 9 de setembre de 1933) en favor del socialisme. No fou el primer, ni l'únic, en aquesta tasca. N'hi hagueren d'altres amb una constància militant més prolongada (Josep Comaposada o Josep Recasens i Mercader), amb més relacions internacionals (Antoni Fabra Ribas), amb més volada intel·lectual (Manuel Serra Moret, Joaquim Xirau) o amb més sentit de l'organització (Joan Comorera), però cap d'ells no definí amb més claredat un full de ruta per al socialisme català: la formació d'un bloc social d'obres i intel·lectuals obert a les classes mitjanes, capaç d'obtenir la confiança de la majoria social i de desplegar la voluntat de dirigir la nació sencera; la creació d'una democràcia per tal de formar ciutadans responsables i fer avançar la llibertat i la igualtat; l'expressió d'un catalanisme de soca-rel obert a la fraternitat federal; la concepció de la política com una reivindicació de millores tant com una acció reformista des del govern. És a dir, una concepció que partia de la unitat íntima entre democràcia, catalanisme i socialisme. El mèrit de Campalans fou potser que formulà la seva proposta en

una vida activa relativament breu, només en uns deu anys, dels quals més de la meitat passaren sota la dictadura de Primo de Rivera.

En 1904, als disset anys, entrà a formar part de la redacció de la revista "El Poble Català". Aquest mateix any començà els estudis d'enginyer industrial que acabà en 1910; una vegada finalitzats, aconseguí una beca d'ampliació d'estudis a l'estranger, per a diversos països europeus, on veié de prop el to de la socialdemocràcia alemanya. Retornat a Barcelona, s'incorporà en 1914 al servei d'Obres Públiques de la Mancomunitat com a tècnic i fou professor a les Escoles d'Agricultura i de Bibliotecàries i de Tecnologia mecànica a la Universitat Industrial, una activitat pedagògica que relligà per sempre més a la seva concepció de la política (Política vol dir pedagogia és el títol del seu darrer llibre publicat el febrer de 1933). Nomenat director de l'Escola del Treball, hi posà en pràctica la concepció que l'alliberament dels treballadors exigia la capacitació intel·lectual i tècnica: sense cultura no hauria llibertat responsable. Allí es formaren alguns dirigents socialistes com, per exemple, Joan Fronjosà, Francesc Viladomat o Joan Aleu. Fou separat del seu càrrec per la Dictadura el juny de 1924, prosseguí l'activitat pedagògica i formativa amb la creació de l'Ateneu Polytechnicum i de l'Associació Obrera de Concerts, i no retornà a l'Escola fins el 1930.

Raons professionals i de generació el portaren a relacionar-se amb el grup humà que desplegava l'acció política al voltant de la Mancomunitat, és a dir el grup de noucentistes que més tard formarà Acció Catalana, i a valorar la

importància de l'acció de govern i de l'obra ben feta; però políticament no coincidí amb el to més aviat poc progressista que tenien. El seu pas al primer rengle de la vida política es produí a començament de 1923, al voltant de dues conferències: la primera donada l'11 de febrer al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (El socialisme i el problema de Catalunya, 1923) en resposta a una altra feta per Fabra Ribas sobre la incompatibilitat entre socialisme i catalanisme; la segona consistia en una crítica a Acció Catalana i tingué lloc a l'Ateneu Enciclopèdic Popular el 17 de març del mateix any (Als joves. Paraules d'un socialista als estudiants de Catalunya, que seria publicada en 1931). La visita d'Einstein a Barcelona el febrer l'havia confirmat en la seva actitud: el nacionalisme era una ideologia diferent a la socialista, per bé que el socialisme era un moviment defensor de la llibertat de les nacions.

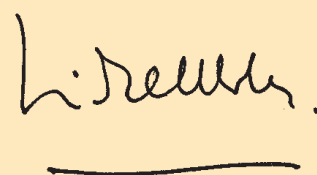
Campalans, sota l'estela de Jean Jaurès, creia que el socialisme havia de realitzar el desig de llibertat tant de les persones com de les nacions, i per tant assumia el compromís de reunir treballadors i intel·lectuals en el mateix partit per tal que el poble català pogués disposar d'un instrument per construir el seu futur, perquè Catalunya "no és la història que ens han contat, sinó la història que nosaltres volem escriure. No és el culte als morts, sinó el culte als fills que encara han de venir". Exigia la unitat íntima entre democràcia i socialisme, el caràcter complementari de socialisme i federalisme, l'afirmació nacional i l'internacionalisme, la defensa de les llibertats ("Abominem tiranies i privilegis, però abominem igualment la demagògia, puix si aquelles fan esclaus per fora, la demagògia els fa, per dintre, esclaus de la pròpia imbecilitat") i la ciutadania ("Hi ha una glòria molt més alta que el simple fet d'assolir unes llibertats. I és saber mostrar-se digne de les llibertats conquerides"). La defensa de les llibertats individuals, de la cultura democràtica i del gradualisme en la reforma social estigueren sempre presents en l'ideari de Campalans i potser per aquesta raó la seva crítica a la Dictadura fou sempre explícita i decidida.

A l'inici de 1923 s'havia començat a treballar en la constitució d'una nova força política que reunís els sectors democràtics d'esquerres sota un ideari socialista: el Comitè d'Acció Civil, creat en el mes d'abril, podia ser vist com una represa dels intents de Francesc Layret, Lluís Companys i Salvador Seguí per tal de constituir una entesa que facilités la intervenció de la classe obrera en política, però no arribà a reeixir. I el projecte acabà derivant en la creació d'una plataforma que reunís els quadres socialistes i els grups intel·lectuals de les esquerres catalanes. Així el 8 de juliol de 1923 es constituí la Unió Socialista de Catalunya. La reacció del PSOE no fou desfavorable al principi, car no es tractava d'un nou partit, sinó d'una plataforma política. El socialisme català era tan dèbil que podia tornar a intentar el vell projecte de Comaposada i de Recasens. Però la resistència d'un petit grup de socialistes de Barcelona, la defensa d'un front únic obrer que proposava integrar també la CNT, la crítica implacable de la col·laboració amb un règim que negava les llibertats i el retrocés de la inicial capacitat expansiva del projecte portaren al trencament de la convivència. La Dictadura acabà de reblar el clau i

il·legalitzà la Unió Socialista (5 abril 1926) i "Justícia Social" publicà el darrer número d'aquesta etapa l'1 de maig de 1926.

La caiguda de la Dictadura obrí un nou període per a Campalans i per al seu projecte de catalanisme democràtic i catalanista: la Unió Socialista de Catalunya es constituí com a partit l'abril de 1930 i s'orientà aleshores a la creació d'un front democràtic d'esquerres, que des del 1928 expressava la revista "L'Opimió". Campalans s'hi havia abocat: havia estat el redactor del Manifest d'Intel·ligència Republicana (2 maig 1930) i havia participat en el Comitè revolucionari, però tot i la proximitat amb els sectors republicans, els socialistes de la Unió no volgueren entrar en el nou partit d'Esquerra Republicana, per bé que anaren en coalició amb ella (com feren durant tota la II República) en les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 en què Campalans fou elegit regidor i el 14 d'abril nomenat ministre d'Instrucció Pública de l'efímera República Catalana. Més tard seria elegit membre de la diputació provisional de la Generalitat i de la Comissió redactora de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, diputat a Corts Constituents el juny de 1931 i defensor del text a la Cambra. Els seus discursos foren aplegats en el llibre Hacia la España de todos. Palabras castellanas de un diputado por Cataluña (1932).

Una vegada assolides la democràcia a Espanya i l'autonomia política de Catalunya, calia consolidar-les. I per això calia retornar sobre la creació d'un gran partit català de tots els socialistes, sobirà i vertebrat amb el PSOE, que incorporés els treballadors a l'acció política, col·laborés amb les classes mitjanes i participés en l'esforç majoritari per tal que els catalans poguessin aspirar a noves fites de llibertat i de cultura. Amb la important col·laboració de Recasens, aconseguí d'arribar a la unificació socialista (15-16 juliol 1933), però el mes d'agost la direcció espanyola s'hi va oposar, i la ruptura quedà confirmada en el Ple nacional del PSOE d'octubre. La mort de Campalans, ofegat en la platja de Torredembarra, no li permeté de veure la fase final del trencament del segon intent que els socialistes catalans treballassin plegats; i novament la societat catalana quedà sense un únic i fort pol de referència basat en les modernes idees del socialisme democràtic. De tota manera, i més enllà de les propostes contraposades sobre la política del moment, el projecte dibuixat per Rafael Campalans ha quedat per a les generacions posteriors com una referència important per a la construcció d'un ampli moviment polític al servei dels treballadors i del poble de Catalunya.

Salvador Clop i Urpí, passió pel socialisme

Per Pelai Pagès i Blanch

Els darrers anys estem contemplant la progressiva desaparició d'una generació de militants obrers, irrepetible en la nostra història. Homes i dones que en la seva joventut van viure la plenitud republicana, després van fer la guerra i la revolució —alguns van patir repressió en el camp republicà—, van conèixer l'exili i la nova guerra mundial, van ser lluitadors contra la dictadura franquista. Sovint van patir presó i penalitats de tota mena però es van mantenir sempre fidels a les idees i als combats de la seva primera joventut.

Entre aquesta generació hi havia en Salvador Clop, pastisser de professió, comunista i socialista, que mai va renunciar a la utopia de construir un món més just i solidari. Nascut a Barcelona el 27 de desembre de 1927, va viure bona part de la seva infantesa al carrer de la Cera, al barri del Raval, on el seu pare feia de barber. Educat en un ambient republicà i d'esquerres, en Salvador conservava un record llunyà de l'assassinat de Salvador Seguí, l'any 1923, que va tenir lloc prop del carrer on vivia, i de les reunions sindicals que els dissabtes se celebraven a la barberia del seu pare. Eren els anys de les grans lluites socials protagonitzades per la CNT, anteriors a la instauració de la Dictadura de Primo de Rivera, els anys del pistolisme, d'aquell període “quan mataven pels carrers”.

La por a un atemptat va fer que el seu pare deixés el Raval i es traslladés a Rubí, per tornar a instal·lar-se, al cap de poc temps i definitivament, al barri del Poble Sec. Fou ací, que amb 13 anys en Salvador es va posar a treballar en l'ofici de pastisser, que ja no va abandonar al llarg de la seva vida. I va ser a partir de la seva vinculació en el món laboral que va iniciar la seva militància sindical i política. Dos anys després

d'iniciat el nou règim republicà, el 1933 ingressà a la Unió Professional Obrera de Pastissers i Rebosters de Catalunya, de la junta de la qual va formar part com a vocal de cultura. No va tardar en militar també políticament en una organització ben emblemàtica: el Bloc Obrer i Camperol, un partit comunista i heterodox, liderat per Joaquim Maurin. Va entrar a militar al BOC l'octubre del 1934, una data significativa en l'evolució de la història de la República, que va propiciar acostaments i processos d'unificació dins del moviment obrer. Amb la constitució del POUM (setembre 1935), a través de la unificació del BOC i de l'Esquerra Comunista, d'Andreu Nin, fou designat primer secretari de la Joventut Comunista Ibèrica del Poble Sec.

Ben jove, va lligar, així, el seu compromís sindical amb el polític, en un moment en què l'evolució de la República estava amenaçada per conspiracions militars i processos d'involució política en un context internacional molt hostil i desfavorable. Quan el 19 de juliol de 1936 l'exèrcit va sortir de les casernes, en Salvador va participar amb altres companys en l'assalt a l'edifici de Capitanía. I encara no fa gaires anys recordava l'odissea que va representar aconseguir a Capitanía les primeres armes amb què van fer front al militars feixistes que, finalment, van resultar derrotats a Barcelona.

Plantejada la guerra civil, va anar a combatre al front d'Osca, amb les primeres milícies que va organitzar el POUM. En Salvador va estar a Siétamo i a Tierz, on va viure l'entusiasme de les primeres conquestes que van portar a terme prop de la capital —a Montearagón, per exemple— els homes del POUM i també va contemplar com queien els primers

companys. La rereguarda, però, havia quedat desguarnida en un moment especialment important. A Barcelona, al conjunt de les ciutats i pobles de Catalunya s'estava vivint una autèntica revolució social i mancaven homes compromesos en els sindicats per tirar endavant els nous projectes d'organització econòmica. A en Salvador li van demanar que retornés a Barcelona i a la rereguarda va treballar activament al Sindicat de Pastissers. Des de la rereguarda, així, va contemplar el procés d'involució política que s'estava produint a la rereguarda catalana i la campanya que ben aviat van iniciar el Partit Comunista i el Partit Socialista Unificat de Catalunya contra el POUM. No li perdonaven el seu compromís amb la revolució i les crítiques que el POUM havia portat a terme contra la Unió Soviètica d'Stalin, en un moment en què a Rússia s'estaven desenvolupant les grans purgues contra la vella guàrdia bolxevic.

El clima d'enrariment polític va acabar culminant en l'eclosió dels fets de maig de 1937, després dels quals el POUM va patir una duríssima repressió. En Salvador, que havia estat expulsat per "trotskista" del Sindicat de Pastissers –el sindicat s'havia integrat dins de la UGT, en un moment en què aquest havia quedat sota el control del PSUC–, aleshores fou mobilitzat i retornà al front, on fou integrat dins d'una companyia comunista. Quan els comandaments d'aquesta s'assabentaren que era militant del POUM, patí un simulacre d'afusellament a les tàpies del cementiri de Lleida. Aconseguí escapar i es ficà dins un batalló de la CNT, on arribà a ser comissari polític de companyia. El febrer de 1939 feu la retirada amb l'exèrcit republicà i exiliat a França, patí camps de concentració. Fou reclòs als camps de Vernet, Mazères, Setfons, Brams i Argelers i formà part d'una companyia de treballadors espanyols. Amb l'ocupació alemanya de França, on s'havia quedat sense feina i havia patit un desengany sentimental, va decidir marxar a Alemanya, on va treballar en una fàbrica de material de guerra, i on va romandre setze mesos. Fa poc recordava la seva fugida d'Alemanya i la situació que li va tocar viure en un moment en què els nazis estaven perdent la guerra i Alemanya estava essent destruïda pels aliats: "La mateixa nit que sortia de Dresde, aquella bella ciutat saxona, sofria el bombardeig més devastador, comparable al d'Hiroshima. Vaig visitar Berlín en runes, tractant de localitzar l'ambaixada espanyola, però va ser impossible... Era un espectacle dantesc".

Retornà a Espanya, on de seguida a la frontera fou identificat com a "roig" i, després d'un breu periple per un camp de concentració d'Hondarrabia i una presó de Saragossa, el van portar a Barcelona, on fou incorporat a la lleva del 1944. Eren els anys del maquis, i sovint temia una topada mentre patrullava per Anglès i Santa Coloma de Farnés. Acabada la guerra mundial, i ja llicenciat del servei militar, va reprendre els contactes polítics amb militants del POUM i, en produir-se l'escissió que creà el Moviment Socialista de Catalunya, s'incorporà a aquest darrer. En aquests moments –després del parèntesi viscut– va reprendre de bell nou la seva feina com a pastisser i el 1947 es va casar amb Emília Redondo, amb qui va tenir el seu únic fill, Xavier. El 1953 formà part de la comissió executiva del MSC i fou el responsable de la reorganització de la UGT de Catalunya, tot constituint els sindicats d'Alimentació, Metall, Banca, Químiques i

treballadors del port. Detingut el 1958, patí presó a Carabanchel.

A les darreries del franquisme va formar part de Convergència Socialista de Catalunya i, a partir del 1976, del Partit Socialista de Catalunya. Amb la instauració de la democràcia, el 1977, fou elegit conseller municipal del districte de Nou Barris de Barcelona, secretari general de la Federació Nacional de Jubilats i Pensionistes de la UGT de Catalunya, membre del Consell Nacional de la UGT de Catalunya, president de l'Associació d'Excombatents Socialistes de la República i coordinador del Cercle d'Antics Militants del POUM. El 1994 la Fundació Comaposada i la Fundació Campalans li atorgaren el guardó dels premis 1r de Maig i l'any 2005 el govern de la Generalitat li va atorgar la Medalla President Macià 2004. Va morir el 29 de setembre de 2005, mentre pronunciava un discurs en l'acte d'homenatge que el PSC estava celebrant a Barcelona per a commemorar els 70 anys de la fundació del POUM.

La militància d'en Salvador va ser, doncs, com la de tants d'altres, una militància marcada per la seva experiència en la guerra civil i per la seva militància en el partit d'en Maurin i d'en Nin. En una carta que va escriure l'any 1999 explicava que a la seva joventut "vam créixer pensant en fer la revolució algun dia i la vam tenir a la les mans, però se'ns va escapar", i no tenia cap dubte en constatar que "anàvem contra la socialdemocràcia perquè estàvem convençuts que eren les crosses del capitalisme i menyspreàvem a Kerensky i admiràvem a Lenin, els bolxevics i la revolució russa". Encara no fa massa anys –en una de les múltiples entrevistes que va concedir per deixar constància de la seva experiència militant– reivindicava l'acció política del POUM durant la guerra i la revolució, tot reconeixent que potser sí que havien comès errors, però que eren errors que en cap no mereixien l'extermini al que havien estat sotmesos. I, a desgrat dels canvis dels temps, de les transformacions sofertes per la classe obrera, de l'experiència viscuda, en Salvador seguia creient en un socialisme alliberador, com a esperança de futur pel conjunt de la humanitat: "Vull aferrar-me a la idea, a les portes del nou mil·lenni, que el socialisme té futur (...) crec que el socialisme democràtic i en llibertat assolirà en el nou mil·lenni els objectius d'un món sense tantes desigualtats socials i desterrarà la injustícia social i agermanarà els pobles de la terra".

Pelai Pagès i Blanch